

Ett förnybart, stabilt och hållbart samhälle

Finansministeriets tjänstemannainlägg

Sammanfattning

Finland bör utveckla sina styrkor och utnyttja sina möjligheter

Finland har varit en framgångssaga under de gångna hundra åren. Vårt land har blivit ett av de rikaste länderna i världen på bara några generationer. Bakom framgången och den starka genomsnittliga ekonomiska tillväxten har det funnits en fungerande demokrati som har haft förmågan att få till stånd beslut, skapa ett stabilt och tryggt samhälle som bygger på förtroende och som har satsat på befolkningens utbildning, välmående och det skyddsnät socialskyddet skapar, samt på att utnyttja naturresurser. Dessa styrkor har också varit ett stöd för vårt land vid kraftiga konjunkturväxlingar och har hjälpt till att vända förändringar som har skakat om ekonomin och samhällsstrukturerna till möjligheter, nya affärsverksamheter och arbetsplatser.

Under de kommande åren och decennierna står Finland inför många svåra problem som kräver lösningar. Klimatförändringen, den åldrande befolkningen, den tekniska utvecklingen och spänningarna i världspolitiken utmanar oss och andra västerländska demokratier ekonomiskt och politiskt. Finland står i synnerhet inför trycket den åldrande befolkningen medför tidigare än många andra länder. Befolkningen i arbetsför ålder minskar och pensionsutgifterna och behovet av offentliga tjänster ökar i vårt land. Dessutom har den strukturella arbetslösheten förblivit hög och ökningen i produktiviteten har saktat av.

Tack vare de styrkor som nämns ovan och genom att utveckla dem kan Finland lösa de problem som ligger framför, vända de stora förändringar som pågår i samhället till fördelar och stanna kvar i främsta ledet bland i-länderna. Det kräver dock att vi också kan fatta och verkställa de politiska beslut som krävs. Det går att förnya samhällsstrukturen genom politiska beslut så att samhällets resurser används på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

I synnerhet utbildad och kunnig arbetskraft skapar en stadig grund när man behöver hitta och genomdriva svåra lösningar. Dessutom bör vi utnyttja de möjligheter den tekniska utvecklingen och digitaliseringen medför. Digitaliseringen ger möjlighet att förbättra både den offentliga förvaltningens och företagens produktivitet och kundorientering. Information i realtid och förbättrad kvalitet på informationen kan göra det möjligt att upptäcka eventuella problem och åtgärda dem betydligt snabbare. Intelligent lösningar, lärande algoritmer och robotik som bygger på information hjälper till att rikta de begränsade resurserna på ett så effektivt sätt som möjligt och förbättrar därmed produktiviteten.

De viktigaste styrkorna och svagheter samt möjligheterna och hoten för Finlands offentliga finanser och förvaltning

Styrkor	Svagheter
<ul style="list-style-type: none"> - Fungerande demokrati och förvaltning - Stabilt och tryggt samhälle som bygger på förtroende - Högutbildad befolkning - Heltäckande och högklassiga offentliga tjänster - Skyddsnet och riskhanteringsförmåga tack vare heltäckande socialförsäkring - Fungerande och stabilt finansieringssystem - Skogs-, utvinnings- och vattenresurser, ren natur 	<ul style="list-style-type: none"> - Befolkningsstruktur som utvecklas i ogynnsam riktning - De offentliga finansernas tunna buffertar inför följande recession samt omfattande lagstadgade och avtalsenliga förpliktelser - Hög strukturell arbetslöshet och låg sysselsättningsgrad - Glest befolkat land - Dyrt boende i tillväxtcentra - Otillräckligt tväradministrativt samarbete
Möjligheter	Hot
<ul style="list-style-type: none"> - Utnyttjande av ny teknik, digitalisering och dataarkiv - Förnyande av servicesystemet och socialskyddet - Främjande av arbetskraftens rörlighet branschvis, yrkesmässigt och regionalt - Stärkande av en gynnsam investeringsmiljö - Lärdomar från bästa internationella praxis 	<ul style="list-style-type: none"> - Störningar i världsekonomin eller -politiken som sprider sig till Finland - Klimatförändringen - Oförmåga att förnya sig - Tillspetsning av samhällsskillnaderna - Regional segregation - Hot och störningar i den digitala miljön

De offentliga finanserna måste fortsätta stärkas

De offentliga finanserna har tunna buffertar och hållbarhetsproblemet är inte löst

Efter ett långvarigt underskott håller de offentliga finanserna på att balanseras tack vare en stark konjunkturuppgång och genomförda anpassningsåtgärder. Den ekonomiska tillväxten håller dock på att sakta av och det går inte att utesluta en eventuell recession under kommande valperiod. De offentliga finanserna är betydligt svagare inför nästa recession än vad de var före finanskrisen som började 2008. Den offentliga skulden 2008 var under 33 % av BNP, medan den nu är nästan 60 %. (Läs mer i kapitel 2.1).

Strukturellt sett har underskottet i de offentliga finanserna och den växande skuldkvoten samt större borgensansvar försvagat de offentliga finansernas kapacitet att klara av störningar som sprider sig till Finland från världsekonomin. Redan en medelstor recession skulle få underskottet i Finlands offentliga finanser att överskrida underskottsgränsen på tre procent i EU:s stabilitets- och tillväxtpakt. Referensvärdet 60 procent för skuldkvoten skulle också överskridas snabbt. För att undvika anpassningsåtgärder som tillspetsar konjunkturen under nästa recession måste de offentliga finanserna stärkas under högkonjunktur. (Läs mer i kapitel 2.2).

Än så länge har de offentliga finansernas hållbarhetsproblem inte blivit lösta. Hållbarhetsunderskottet beror på att utgifterna för pensioner, vård och omsorg årligen ökar utan nya beslut utifrån nuvarande lagstiftning. Följaktligen behövs årligen nya anpassningsåtgärder för att de offentliga finansernas underskott och skuld inte ska öka. Enligt en färsk bedömning som utarbetades av finansministeriet i december 2018 är de offentliga finansernas hållbarhetsunderskott nästan fyra procent av BNP eller 10 miljarder euro år 2023. Beräkningen av hållbarhetsunderskottet är dock alltid väldigt osäker.

Å ena sidan har man kunnat minska hållbarhetsunderskottet med hjälp av omfattande anpassningsåtgärder och en pensionsreform. Å andra sidan har en ny befolkningsprognos och preciseringen av de antaganden som använts i beräkningen fått underskottet att öka. Dessutom bör det noteras att konsekvenserna av de många strukturella reformerna som har genomförts och håller på att genomföras ännu inte har beaktats i beräkningen av hållbarhetsunderskottet. I beräkningen av hållbarhetsunderskottet ingår varken målet för landskaps- och vårdreformen att dämpa ökningen av kostnaderna med 3 miljarder euro eller sparmålet på 1 miljard euro för att effektivisera de offentliga finanserna. Å andra sidan märks det först senare till hur stor del den ökade sysselsättning som märkts av på sistone blir bestående även under en lågkonjunktur

och till hur stor del det bara är frågan om ett tillfälligt fenomen som beror på att konjunkturläget är gynnsamt. (Se ruta 2.1).

Målet är att stärka de offentliga finansernas buffertar och hållbarhet

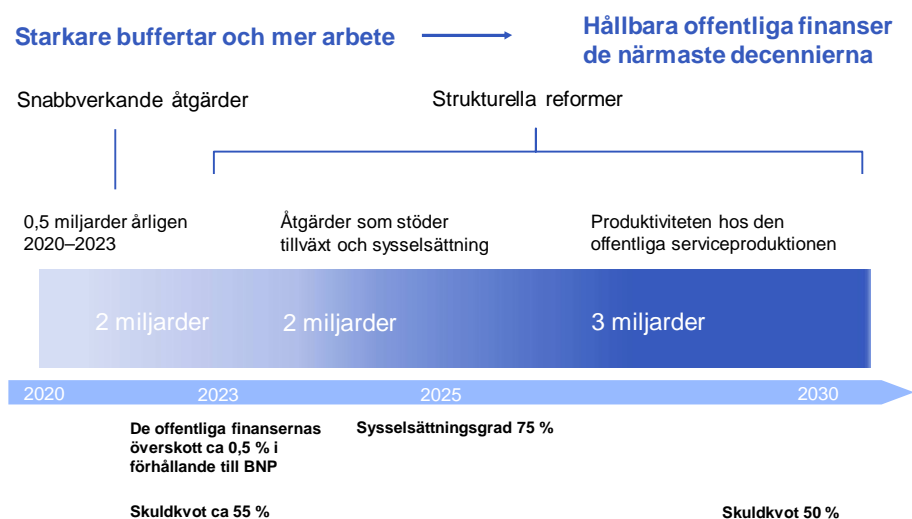
De offentliga finanserna bör uppvisa ett överskott under följande regeringsperiod om utgångspunkten för den ekonomiska politiken är att stärka de offentliga finansernas buffertar och hållbarhet. Ur denna synvinkel borde de offentliga finanserna stärkas med direkta anpassningsåtgärder för sammanlagt minst 2 miljarder euro fram till 2023. Enligt de senaste prognoserna skulle det leda till ett överskott på cirka en halv procent i de offentliga finanserna. Beräkningen preciseras när finansministeriet publicerar följande totalekonomiska prognos i slutet av mars.

Det är viktigt med åtgärder som snabbt stärker de offentliga finanserna så att de hinner bygga upp buffertar inför nästa recession. Utan nya beslut försvagas de offentliga finanserna när den åldrande befolkningen får utgifterna för pension, vård och omsorg att öka år för år. Dessutom för konsekvenserna av de strukturella reformerna med sig osäkerhet och börjar inte bära frukt förrän på lång sikt.

För att det ska gå att trygga en hållbar offentlig ekonomi på lång sikt är det nödvändigt att fortsätta genomdriva de strukturella reformerna. Man bör eftersträva att före slutet av 2020-talet stärka de offentliga finanserna med cirka 5 miljarder euro med hjälp av strukturella reformer. Målet kan uppnås om det säkerställs att landskaps- och vårdreformen dämpar kostnadsökningen med 3 miljarder euro enligt målsättningen och att beslut fattas om åtgärder som kan höja sysselsättningsgraden till 75 procent före 2025. En treprocentig ökning av sysselsättningsgraden förutsätter omkring 100 000 fler sysselsatta jämfört med nuläget.

Rekommendationen som beskrivs ovan har illustrerats i vidstående figur. Med de rekommenderade målen tryggas stabil offentlig ekonomi de närmaste decennierna, men det räcker inte för att täcka hela hållbarhetsunderskottet på lång sikt. Kommande valperioder kommer därför också att få arbeta med att eliminera hållbarhetsunderskottet. (Se närmare i kapitel 2.3)

Enligt överenskommelse ska arbetspensionssystemets hållbarhet bedömas regelbundet. Om det verkar som att pensionssystemets hållbarhet äventyras, ska de åtgärder som krävs vidtas i tillräckligt god tid. Den nuvarande pensionsavgiften är redan väldigt hög, så den har man inte råd att höja. Man måste snarare bereda sig på att genomföra reformer för att kunna sänka pensionsavgifterna. Det kan vid behov skapa utrymme för att höja de skatter staten samlar in. (Se ruta 3.1).

Hanteringen av de offentliga finanserna kan inte beräknas enligt en starkare ekonomisk tillväxt än vad som förutspås. En hållbar ekonomisk tillväxt som är snabbare än vad som förutspått är dock möjlig och kan lappa finansieringsunderskottet i de offentliga finanserna, om man lyckas stärka förutsättningarna för tillväxt inom sysselsättning och produktivitet till exempel genom politiska beslut. Detta förutsätter dock reformer som till sin omfattning motsvarar utmaningen. Dessutom kan effekterna av strukturella reformer bara beaktas som en faktor som minskar behovet av anpassningsåtgärder om de kan föras in i statsfinansernas utgiftsram utifrån kalkyler som godkänts av finansministeriet.

Under den kommande valperioden borde utgångspunkten för finanspolitiken vara de offentliga finansernas mål för den finansiella situationen, ett överskott på 0,5 procent av BNP år 2023. Enligt det skulle man dimensionera målen för statens, de framtida landskapens, kommunernas och socialskyddsfondernas offentliga finanser, utgiftsramen för statsfinanserna och de skattepolitiska riktlinjerna i regeringsprogrammet. I målsättningen ska även alla de ramvillkor som EU-lagstiftningen och Finlands lagstiftning ställer tas i beaktande. Dessutom ska utsikterna för de offentliga finanserna granskas årligen i samband med att planen för de offentliga finanserna upprättas. Då borde regeringen fatta beslut om korrigerande åtgärder om det ser ut som att målen inte kommer att uppnås. (Läs mer i kapitel 9).

Hur kan samhällets stabilitet och de offentliga finansernas hållbarhet stärkas?

Utgiftstrycket måste dämpas och skattestödet granskas kritiskt

De offentliga finanserna kan stärkas snabbt genom att skära ner på utgifterna och skärpa beskattningen. Den åldrande befolkningen höjer de offentliga utgifterna varje år i flera decennier. Man måste vara uppmärksam på de offentliga utgifterna och hur de allokeras även i fortsättningen för att ökningen av utgifterna ska motsvara ekonomins bärkraft och så att alla befolkningsgruppers behov samtidigt tas i beaktande. Dessutom ska finansieringen av nya utgiftsbehov som uppkommer under kommande valperiod täckas genom att omfördela utgifterna. Utgiftsminskningarna ska i mån av möjlighet fördelas så att de inte försämrar förutsättningarna för ekonomisk tillväxt.

I jakten på metoder för att stärka de offentliga finanserna är det möjligt att skärpa beskattningen endast i väldigt begränsad utsträckning, utan att försämra den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen. När eventuella skattesärpningar övervägs ska den internationella skattekonkurrensen och beskattningens inverkan på lönsamheten för arbete och företagande beaktas. Minst skadligt vore det att rikta in skattehöjningarna på beskattningen av konsumtion och fastigheter. Skatteintäkterna kan också ökas genom att slopa ineffektiva skattestöd. En skattestruktur som förbättrar förutsättningarna för tillväxt stöder de offentliga finansernas hållbarhet. Man bör inte lätta på nettobeskattningen på grund av hållbarhetsunderskottet. (Läs mer i kapitel 3).

Incitamenten för arbete och förenligheten mellan utbudet och efterfrågan på arbete måste förbättras

Om man deltar i arbetslivet förebygger det marginalisering. En hög sysselsättningsgrad är därmed ett viktigt mål när man vill trygga stabiliteten i samhället och finansieringsgrunden för de offentliga finanserna. Det blir ännu viktigare att stöda sysselsättningen när befolkningen i arbetsför ålder minskar. Dessutom har Finland lägre sysselsättningsgrad än de övriga nordiska länderna. Sysselsättningen kan höjas genom att sänka arbetslösheten, uppmuntra dem som står utanför arbetskraften till arbetslivet eller främja arbetskraftsinvandring. Högre nativitet skulle också öka antalet sysselsatta på lång sikt, men den är svår att påverka.

Sysselsättningen kan höjas genom att förnya den helhet som socialskyddet, beskattningen och servicesystemet bildar och som bland annat inverkar på incitamenten att arbeta. Det bör göras på ett sätt som är hållbart för de offentliga finanserna. Dessutom ska man kritiskt granska hur de nuvarande arbetskraftspolitiska resurserna kunde

fördelas på ett effektivare sätt. Arbetskraftspolitiska åtgärder ska inte vidtas där sysselsättning skulle ske även utan dem.

För att säkerställa förenlighet mellan utbudet och efterfrågan på arbete borde man underlätta människors rörlighet mellan branscher och yrken, men vara uppmärksam på åtgärdernas kostnadseffektivitet. Till exempel kunde möjligheterna till kontinuerligt lärande under karriären främjas. Behovet gäller i synnerhet personer vars kunnande inte motsvarar kraven på arbetsmarknaden. Arbetskraftens regionala rörlighet kunde man försöka främja genom att förbättra sättet bostadsmarknaden fungerar på. Dessutom borde antalet personer som bara har grundskoleutbildning minska.

Äldre personers sysselsättning skulle kunna höjas genom att stöda kvarstående i arbete och begränsa möjligheterna att lämna arbetslivet tidigt. När det gäller de unga kunde tillträdet till studier och studietiderna snabbas upp. Dessutom kunde sysselsättningen bland mammor till små barn förbättras genom en familjeledighetsreform, men å andra sidan skulle till exempel de ökade kostnaderna för dagvården försämra de offentliga finanserna. (Läs mer i kapitel 4).

Gynnsamma ramar för investeringar och kunnande främjar produktivetsutvecklingen

Produktivetsutvecklingen kan i första hand främjas genom att se till att Finland är en attraktiv investeringsmiljö. Då kommer ny kapitalstock med bättre avkastning och utländska investeringar in i ekonomin. Om företag som är verksamma internationellt skulle ha mer omfattande verksamhet i Finland skulle det också främja spridningen av kunskap och god praxis till Finland. Det skulle överhuvudtaget löna sig att utnyttja resultatet från den internationella forsknings- och utvecklingsverksamheten på ett mer effektivt sätt.

Om arbetskraftens rörlighet från företag med svag produktivitet till företag med bättre produktivitet ökar stiger produktiviteten. Följaktligen kan produktiviteten förbättras indirekt genom att öka arbetskraftens regionala, yrkesmässiga och övriga rörlighet. Det är också viktigt att se till att det finns sund konkurrens mellan företagen. I detta hänseende är det grundläggande att det inte finns några hinder för nya företag att komma ut på marknaden och att olönsamma företag upphör med sin verksamhet så att lönsamma företag får tillgång till de resurser som är bundna i dem.

I kunskapsbaserad ekonomi uppstår ofta tillväxt genom växelverkan. I en tät stad krockar olika branschers kunnande och skapar nya källor till tillväxt. Därigenom kan tillväxt i produktiviteten främjas genom att avlägsna hinder för den stadsmässiga miljön att växa och genom att göra planläggning och byggande smidigare. (Läs mer i kapitel 5).

Skattestrukturen behöver ändras för att bättre stöda tillväxt

Den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen kan främjas genom ett neutralt, tydligt och förutsägbart skattesystem. Skattestrukturen kan ändras så att den stöder den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen bättre genom att föra över beskattningens tyngdpunkt från beskattning av arbete till beskattning av konsumtion. Konsumtions-skatterna kan betonas mera till exempel genom att höja de sänkta mervärdesskattesatserna, vilket samtidigt skulle göra skattesystemet mer effektivt. Om den relativt höga marginalskatten på arbete skulle sänkas, skulle det uppmuntra till förvärvande av kunnsamt avlägsna incitamenten att omvandla förvärvsinkomster till kapitalinkomster.

De förändringar och möjligheter den teknologiska utvecklingen medför ska beaktas och utnyttjas när skattesystemet utvecklas. Samtidigt måste förutsättningarna för att få de uppgifter som behövs för verkställande av beskattningen säkerställas. Företagsbeskattningens internationella konkurrenskraft måste bevaras och skattebasen tryggas. Dessutom borde dividendbeskattningen förnyas så att problemen med den kan åtgärdas. (Läs mer i kapitel 6).

Den offentliga förvaltningen måste tillsammans säkra hållbara offentliga finanser

Den offentliga förvaltningen och dess tjänster måste utvecklas som en helhet. Förnybar arbetsfördelning och effektivt samarbete mellan statsförvaltningen, de framtida landskapen och kommunerna måste säkerställas för att kunna trygga hållbara offentliga finanser. Ändamålsenlig fördelning av uppgifterna på olika nivåer i förvaltningen och utvecklingen av servicestrukturen avgör hur väl tjänsterna fungerar, kostnadseffektiviteten och hållbarheten i de offentliga finanserna. När reformer genomdrivs måste det identifieras vilka förvaltningsnivåer kontinuiteten i samhällets basverksamhet bäst säkerställs på, var produktivitetsvinster bäst kan uppnås och hur fungerande och effektiva tjänster säkerställs. Dessutom ska det föras en så öppen offentlig diskussion som möjligt om reformerna.

Enhetligheten i statsrådet och öppenheten i den offentliga förvaltningen måste öka

Bra och effektiv offentlig förvaltning skapar förutsättningar för utvecklingen av samhället och ekonomin. För att regeringsperioden ska vara framgångsrik krävs det att de mål som är strategiskt viktigast identifieras. Direkt i början av regeringsperioden behöver regeringen och ministerierna göra en gemensam tolkning av regeringsprogrammet

och fatta tydliga beslut om ansvar, resursfördelning och arbetsmetoder. Denna tolkning ska stärkas och upprätthållas genom oavbruten kommunikation. För att stöda den gemensamma lägesbilden och samspelet behövs okonstlade och regelbundna tillfällen för dialog mellan den politiska ledningen och ämbetsmännen. Samtidigt måste statsrådets förmåga att verka som en enhetlig helhet stärkas. Det är bara genom målmedveten gemensam styrning av ministerierna och genom fördelning av kunskap och resurser samt kommunikation som svåra tväradministrativa problem kan lösas och omfattande reformprojekt kan genomdrivas.

Navet i ett stabilt och harmoniskt samhälle och i en fungerande offentlig sektor är ömsesidigt förtroende mellan medborgarna och förvaltningen. Förtroendet måste bygga på gemensamma etiska principer som styr god förvaltning i en verksamhetsmiljö under kraftig förändring. Informationen som den offentliga förvaltningen producerar måste vara lätt att hitta och utnyttja. Förvaltningens dokument, tjänster och reformer ska vara tydliga och lätta att förstå så att de verkligen är offentliga. Saker ska offentliggöras redan i början av beredningen så att det finns en genuin möjlighet att påverka besluten. Det ska bli lättare för medborgare att delta i beredningen av beslutsfattandet och planeringen av tjänster. (Läs mer i kapitel 7).

Utvecklingen av digitala arbetssätt och e-tjänster måste fortsätta

Det är viktigt att regeringen genomför och stöder åtgärder som syftar till att förbättra produktiviteten och som förnyar den offentliga förvaltningens verksamhet och dämpar ökningen av de offentliga utgifterna. Det viktiga i förvaltningens digitala verksamhet och för att effektivt producera tjänster är kvaliteten på informationen och interoperabilitet samt fungerande och säkra systemhelheter. Myndigheterna borde erbjuda medborgare och företag tillgängliga och högklassiga digitala tjänster. Företag borde förpliktas att använda dem för sina myndighetsärenden. Medborgarna borde få handledning och stöd i användningen av digitala tjänster så att de blir det vanligaste sättet att sköta ärenden på. (Läs mer i kapitel 7.3).

Informationspolitik behövs för att effektivt kunna utnyttja information och artificiell intelligens

Smidigare informationsutbyte mellan olika aktörer och mellan dataarkiv och register måste stödjas genom informationspolitik, såsom nya servicehelheter och lagstiftning. Möjligheterna med teknik som utvecklas snabbt, såsom artificiell intelligens, måste också utnyttjas. På det sättet kan Finlands heltäckande dataarkiv användas ännu mer effektivt i serviceutvecklingen i den privata och offentliga sektorn samt i ledningen och styrningen av den offentliga förvaltningen. Det förutsätter enhetliga, internationellt

överenskomna etiska och juridiska principer och praxis om förvaltning och överlättande av information, tydliga grunder för avgiftsbelagda uppgifter och tydligare roller för olika aktörer. (Läs mer i kapitel 7.3).

Bred lägesbedömning behövs för kontroll av kommunernas segregationsutveckling

Landskaps- och vårdreformen och kommunernas segregationsutveckling, som i stor utsträckning följer befolkningsutvecklingen, formar kommunernas roll och deras ekonomiska bärkraft betydligt. Landskaps- och vårdreformen lättar på kommunernas uppgifter, lindrar utgiftstrycket och förändrar finansieringens struktur. Även efter reformen går kommunernas livskraft och möjligheter att ordna tjänster ändå i sär på grund av befolkningsutvecklingen.

Förändringarna lyfter fram frågor om jämlik tillgång på tjänster för medborgare och finansieringen av dem samt om effektiv användning av offentliga resurser. Utifrån kommunernas framtidsutsikter är det motiverat att göra en enhetlig nationell uppskattning av lägesbilden som är heltäckande, bygger på färskas befolkningsprognoser och separata utredningar och undersökningar. Utifrån den skulle det vara logiskt att göra politiska val som sträcker sig över regeringsperioderna och grundar sig på parlamentarisk beredning om vilka metoder som i framtiden kommer att användas för att hantera olika problem i kommuner som växer och kommuner som förlorar invånare.

Problemen i olika stora kommuner i olika situationer kan inte lösas med samma metoder. I stället behövs en helhet av många åtgärder som kompletterar varandra. Det måste undersökas vad man kan uppnå genom att stärka kommunstrukturerna och hur kommunernas finansiering och en utjämning av skillnaderna mellan kommunerna kan utvecklas till att svara på olika behov. Samtidigt måste det bedömas vilka grundlagens ramvillkor är när det gäller att lagstadgade bastjänster ordnas på olika sätt i olika typer av kommuner och om kommunerna i fortsättningen kan ha olika uppgifter. Dessutom kunde en stadspolitik som är mer långsiktig, mer koordinerad och mer mångsidig än i nuläget svara på städernas utvecklingsbehov.

Utgångspunkten kommer även i fortsättningen att vara att kommunernas ekonomi inte klarar av fler eller större uppgifter, om inte andra uppgifter dras in på motsvarande sätt. En betydande kostnadsrisk döljer sig i kommunernas byggnadsbestånd. För att sanera det och minska renoveringsskulden krävs det mer målmedvetet och mer metodiskt beslutsfattande och arbete av kommunerna. Befolkningsutvecklingen tvingar fram en omvärdering av servicenätet. Staten kan stöda det här arbetet genom att förbättra användbarheten hos kunskapsunderlaget om kommunernas byggnadsbestånd och användningen av lokaler och förutsättningarna för informationsstyrning. (Se närmare i kapitel 8).

Genomförandet av landskaps- och vårdreformen måste säkerställas

För att kunna kontrollera det utgiftstryck som åldrandet innebär för de offentliga finanserna och kunna trygga jämlik tillgång till service är det nödvändigt att ansvaret för att ordna social- och hälsovårdstjänster överförs till serviceproducenter som är starkare än kommunerna. Därmed måste verkställandet och kontinuiteten i landskaps- och vårdreformen tryggas under följande regeringsperiod. Reformen ska möjliggöra tväradministrativ och fenomenbaserad utveckling av tjänster. Oberoende av modell ska reformen också omfatta en budgetram som håller tillbaka kostnadsökningen med 3 miljarder euro. För att genomförandet av reformen ska lyckas är det nödvändigt att det beredningsarbete som redan har gjorts i landskapen utnyttjas fullt ut.

När reformen genomförs ska i synnerhet integrationen av tjänster, förutsättningarna för informationsstyrning, möjligheterna med digitaliseringen samt funktionaliteten hos styrning som bygger på partnerskap och växelverkan uppmärksammas. Detta är förutsättningar för att uppnå målet att dämpa kostnadsökningen och för att trygga jämlik tillgång till service. I genomförandet av reformen ska även tydlig arbetsfördelning säkerställas för hela den offentliga förvaltningen: det får inte uppstå överlappande förvaltning. Det ska särskilt fästas uppmärksamhet vid kommunens och landskapets gemensamma ytor och det ska utvärderas om tjänster ordnas på ändamålsenliga sätt, såsom om landskapet och större kommuner kan dela på någon uppgift. (Läs mer i kapitel 8).

Euroländerna ska ansvara för konsekvenserna av sin egen finanspolitik

Finlands målsättning i utvecklingen av Ekonomiska och monetära unionen EMU är en monetär union som är stabil både ekonomiskt och politiskt. Koordineringen av EU:s finanspolitik är viktig, men den ska respektera den nationella självbestämmanderätten när det kommer till finanspolitiken och den demokratiska ansvarsfördelningen. EMU:s strukturer bör utvecklas så att andra länder inte ska behöva bära ansvaret för en medlemsstats finanspolitiska misstag. För att dessa målsättningar ska uppnås, måste spridningen av riskerna i den privata sektorn utvecklas genom en bank- och kapitalmarknadsunion. Grunden för euroområdet krishanteringsram ska vara fungerande investeransvar och marknadsdisciplin, så att omorganiseringen av statens privata skulder blir behärskad om sådan behövs. Ramen för EU:s finanspolitik har blivit komplicerad efter flera reformer och preciseringar, och den borde man försöka förenkla. EU:s verksamhet och budget borde vara inriktad på att skapa europeiskt mervärde. (Läs mer i kapitel 10).

Bättre beredskap inför ekonomiska hot och samhällshot behövs

Kostnadseffektiva åtgärder krävs för att dämpa klimatförändringen

Klimatförändringen är ett allvarligt hot mot kommande generationers välfärd. Finland måste stå i främsta ledet och kräva internationella åtgärder för att motverka klimatförändringen. Samhället måste anpassa sig till klimatförändringen och den privata sektorn tvingas bära den största delen av anpassningskostnaderna. Å andra sidan skapar förändringen också möjligheter, och föregångare som är tekniskt starka skördar de största fördelarna av det.

Kostnadseffektiviteten måste lyftas upp som en central princip i den nationella klimatpolitiken. På så sätt tryggar man att kostnaderna som drabbar medborgare, företag och de offentliga finanserna blir så små som möjligt och att de ekonomiska resurserna räcker till annat. Innan de nya styrmedlen införs borde deras konsekvenser, kostnadseffektivitet, genomförbarhet och kompatibilitet noggrant utredas. Den nationella koordineringen av klimatpolitiken borde också öka och utgöra en gemensam forskningsbaserad vision för förvaltningsområdena när det kommer till klimatpolitikens principer och kostnadseffektiva styrmetoder. Dessutom borde finansieringssystemet uppmuntras till att effektivt prissätta de eventuella kredit-, marknads- och operativa risker som klimatförändringen orsakar. Det förutsätter bland annat bättre information när företagsrisker bedöms. (Läs mer i kapitel 11.1).

Vid behov ska det gå att ingripa i hushållens skuldsättning

De finländska hushållens skuldsättning har ökat synnerligen snabbt. Om den fortsätter innebära utvecklingen en risk när följande recession kommer. Då kan hushållen tvingas skära ner på sina kostnader för att klara av sina skulder. För tillfället har Finland inte tillgång till makrotillsynsinstrument som på ett effektivt sätt begränsar att hushållen skuldsätter sig för mycket. Därmed borde det lagstiftas om sådana nya instrument så att de kan användas vid behov. Begränsningarna ska gälla alla lån från alla banker och andra långivare samt indirekt skuldsättning, såsom husbolagslån. Bestämmelserna ska också tydligare uppmuntra alla kreditgivare att göra en ordentlig bedömning av kundens verkliga skuldållbarhet. (Läs mer i kapitel 11.2).

Riskhanteringen av statsborgen och statliga garantier bör utvecklas

Statsborgen och statsgarantierna har ökat kraftigt de senaste åren. De är också koncentrerade på få kunder och branscher. Det innebär att störningar i världsekonomin som sprider sig till Finland kunde orsaka stora garantiförluster. De växande borgens-

och garantiansvaret förutsätter att riskhanteringen utvecklas. Som ett led i det borde förfarandet vid beviljande av åtaganden utvecklas. Det behövs heltäckande bedömningar av riskerna och kostnaderna för åtaganden som stöder beslutsfattandet, och bedömningsprocessen borde vara enhetlig inom alla förvaltningsområden. Dessutom borde förfaranden för att begränsa riskerna med statsborgen och statsgarantier övervägas. Användningen av borgensavgifter bör också utökas. (Läs mer i kapitel 11.3).

Beredskap behövs inför hot och störningar i samhället

Hot och störningar som påverkar den digitala miljön har ökat de senaste åren. I all verksamhet i samhället är vi i allt högre grad beroende av att uppgifter ständigt finns att tillgå och att de är riktiga samt att tekniska system och samarbetsnätverk fungerar. Finland har ändå inte till alla delar tillräcklig nationell kompetens att säkerställa kontinuitet i funktioner som är livsviktiga för samhället i allvarliga störningssituationer och undantagstillstånd. För att kunna åtgärda dessa brister borde lagstiftningen preciseras och de nationella reservarrangemang som krävs skapas. I synnerhet borde kontinuiteten i de livsviktiga tjänsterna på finansmarknaden tryggas nationellt. På motsvarande sätt bör man säkra anskaffningen och allokeringen av ekonomiska resurser inom den offentliga förvaltningen, tillgången på personalresurser inom den offentliga förvaltningen och de centrala dataarkiv, datasystem och datakommunikationslösningar som är viktiga för dessa verksamheter. (Läs mer i kapitel 11.4 och 11.5).